

Národno blago.

Pregovori in reki iz Notranjskega.

Nabral Potépan Škrljov.

- Svete Ane doto bi pojel (je potraten).
- Mu je prosto, ko stari babi ples.
Ta ne bo bos umrl (bo kje ubit).
- Materi bi z naročja otroka vkral.
- Nič junaka skvari.
- Ta, ki molči, devetim odgovarja.
- Vzel bi, če tudi bi kača na njem sedela.
Nikdar ni tolika noč, da dan ne pride (vsako slabo delo pride na dan).
- Človek se s človekom snide, gora s goro nikdar.
Botri se, kjer najdalje moreš, ženi se pa, kjer najbliže moreš (prvo, da se lože ogneš prepira, drugo pa, da natanko ženo spoznaš).
- Bil sem že v situ in rešetu.
- Če hiša zgori, dota skoz okno izletí.
- Je treba iti k maši, kjer zvoní.
- Kdor je dolžan, je na zdravem bolan.
On je bogat, ona pa hitra; kedar pa skup prideta, on nič nima, ona je pa lena. (Kedar se ženi in moží.)
Še cesarji je beraška palica zapisana.
- Prej pobera, ko strelja.
Ima sreče, ko pes v cerkvi.

Potopisne črtice.

Izlet na Učko (Monte maggiore).

Dné 25. aprila zvečer ob 6. uri so se odpeljali z brzovlakom štirje prijatelji gorá v Reko. Razloček vo ziti se s kanalčkom (železničarji brzovlak tako imenujejo) ali pa z navadnim vlakom na Reko, je pač kakor noč in dan. Posebno počasi vozi do prve štacije „Küllenberĝ“ (Kilovče), ker gré jako navzdol, potem gre malo hitreje do štacije „Trnovo“, od „Kilovč“ do tukaj in še malo naprej, je kraj lep in rodoviten, ali naprej (Sapiane, Jordani do Matuglie) sam bori kras; prevozili smo 5 tunelov, za katere se je veliko veliko smodníka porabilo in lopata imela dosti opravila.

Četrť na polnoči stopili smo z voza v Matuliji, prašaje poštarkega služabnika po stanovanji onega trgovca, do katerega smo imeli priporočno pismo. Izgovarja se, da je daleč, in kazaje nam neko pot nam reče, naj gremo zmirom „dritto“.

Res gremo „dritto“, al kmalo bile so tri ceste. Katera je prava? Zagledamo kučo na strani, v prvem nadstropji luč, trkali smo in trkali, ali odprlo se ni, tedaj še „dritto“ naprej! Nek financar hití za nami, gotovo smo se mu sumljivi zdeli; vprašamo ga, ali je ta cesta prava na Učko? „Bo že, ker pelje v Istrijo“, pravi, več pa nam ni vedel povedati, češ, da je sam še neznan tukaj. Potem zažvižga na piščalko, in ko se vsi na-nj ozremo, nam pové, da smo na „konfini“ in da so njegovi pajdaši skriti v grmovji; ali so bili ali ne, tega nismo zvedeli. Pokazal se nobeden ni. Pridemo do lokande (krčme) in trkali smo. Po dolgem nadlegovanji se okno odpré, žensk glas pravi: „tu ni nič“, pa še nekaj nerazumljivega žlobodra. Med tem časom, ko smo pred lokando stali, gré pevajoča druhal Čičev memo. Ko smo hoteli naprej oditi, se oglasi tisti ženski glas rekoč: „Gospodi, idite nazaj, bomo že dali vina; al mi imamo vino samo za dan. „To je nam vse eno, ali ga imate za dan ali za noč, samo da ga dobimo.“

Hišni gospodar Rafael Kundiči Mihotiči prinese bokal Hrvaškega vina in pa kruha na mizo. Na prvo

ga vprašamo: „kaj pomeni vino za dan?“ Odgovori nam: „pri nas točimo samo podnevi, ponoči je nevarno, pridejo radi grdi ljudje v kučo, pijejo in nič ne plačajo, al pa še kaj seboj vzamejo.“

Ob eni uri smo odrinili naprej; na levi strani na lepem in visokem hribčku Leprinacu stoji cerkviča sv. Marka, sem nosijo večidel Primorski svilorejci črvičkovo seme v dar, da bi jim Bog sviloprejke zdrave ohranil. Cesta ob hribu je lepo izpeljana zmirom vkreber. Do vrha je hodá tri ure; zmirom je lep razgled na morje in velikansko osvetljeno reko in luči primorskih svetilnikov. Slavčekov neštevilni broj nas je kratkočasil vso pot.

Ob pol petih smo prišli do vasi Vélike Učke, ki šteje 18 hiš. Prva kuča je lokanda, na voglu njenem je pošev nabita bukova veja poldrugi seženj dolga. Približa se Čič sosed s prazno pipo v ustih ter prosi duhana (tobaka), gosp. prof. Tušek mu dá smodko. V trenutku spusti lulo za srajco. Poprašamo ga, ali ima oštir vina. „O, ima vina čuda!“ „Pa kruha?“ „Isto tako! Čuda!“ Oštir nam prinese na prosto bokal hrvata; mi razložimo tudi svojo slanino in kruh ter zajutrkovamo. Čič tako požrešno gleda na vsak požirek, da tudi njemu kaj damo.

Oštir Baričevič napravi se za voditelja in nosilca tega, kar bomo še seboj vzeli. Med tem nam pravi stari sosed marsikaj, na priliko, da imajo mnogo šume, mnogo njiv, mnogo ovác (jaz sam imam 18 komadov) in trideset živih vodá. Al božčeki imajo vsega malo, samo kamenja imajo pa prav zares čuda-čuda, pa s tem malim so zadovoljni. Na vsejani njivici se je paslo mnogo golobov; na vprašanje: „ali nimate pušek?“ odgovori nam: „ha nimamo, naj živijo tudi golobje.“

Ob pol sedmih odrinemo na goro po kolovozni poti; med potoma je nabral prof. Tušek polno torbico rastlinstva samo takega, ki se tudi po naših hribih nahaja. Iz kolovozne poti se gré na stezo in po tej do sedla. Tukaj naprej precej napeto brez stezá dospeli smo ob 8. uri na vrh 4444 čevljev visoke Učke, katero kmetje tudi Monte majór imenujejo. Najviši vrh proti morju na jugu, kjer smo bili, je gol, niži proti severozahodni strani je obraščen z gozdom. (Kon. prih.)

Politične stvari.

Dalmacija in Bosnija.

Zadnje „Novice“ so povdarjale že važnost zedinjenja Bosnije z Avstrijo in sicer iz splošno napredovalnega in humanitetnega ozira; povdarjale so tudi, da bi ta pristop Bosnije k Avstrijskemu cesarstvu bil posebno Dalmaciji v prid, katera skoro brez Bosnije živeti ne more. Da pa to še bolj dokažemo, bomo danes vtemeljili svoje zadnje trditve, ob enem pa tudi skušali dokazati, da za Avstrijo pridobitev Bosnije ni tako težka, kakor se misli pri prvem pogledu.

Če Avstrija ume obrniti simpatije, katere imamo mi pri krščanskem in slavjanskem prebivalstvu v Turčiji, sebi na prid, potem so premagane največe težave. Že zdaj pripovedujejo popotniki, da Slovani v Bosniji in Hercegovini Avstrijskega cesarja imenujejo „naš kralj“, ravno tako je Albanec Avstrijanec vedno „dobro došel“, toraj bi tem prebivalcem prememba vladarja ne bila nikakor nenavadna, neprijetna. Toda divje Albanije bi si mi ne želeli, in sicer zarad tega ne, da bi ne prišli po nji v neljube praske s Črnogorci, pač pa naj se prime naša vnanja in notranja politika Bosnije in Hercegovine, in sicer zarad Dalmacije, o kateri smo se namenili danes govoriti.

Vsak lahko previdi, kak dobiček bi imela Dalmacija in ž njo vred Avstrija in Ogerska po pridobljeni Bosniji. Neizmerni, še ne vzdignjeni zakladi, ki leže v zemlji za poljedelstvo, nedotaknjeni še gozdi, obširna živinoreja, katera bi se dala napraviti, bogastvo rude (zlata, srebra, železa) — vse to čaka le pridne delavne roke, pametne kupčije, in dežela sama in tudi sosedje imajo tam vir velikega bogastva. Se vé da potem najbližja dežela Dalmacija postane trg za take pridelke, napravi dolgo vrsto morskih luk, zmiraj polnih trgovskih ladij, posredovajočih kupčijo, in iz južnega Ogerskega, kjer je zaloga žita za vso južno Avstrijo, je odprta kratka pot do — gledé žita vedno revne — Dalmacije, do morja, od koder bi se dali morski bregovi Avstrijski veliko lože in ceneje preskrbeti z žitom, kakor po sedanjih železnicah, ki dovažajo žito tje še vedno po jako dolgih, tedaj dragih potih.

Ako bi bili pa naši politikarji preveč vestni in bi ne našli niti poštenega imena za pridobljenje Bosnije, niti pravičnega, postavnega vzroka, jim povemo, da je Bosnija še le po bitvi pri Mohaču odtrgana bila od Ogerskega kraljestva in da se je pripustila še le v miru v Karlovcu leta 1699 sklenjenem, Turkom v popolno last. Mi imamo vsaj toliko pravice do Bosnije, kolikor Pruska do Alzacije in Lotarinškega.

Prebivalci bi temu nikakor ne nasprotovali, kakor se to v Renskih deželah godí. Dalmatinci so jim tako že „pobratimi“, ker so bolj ali manj z njimi v dotiki; ista vera, iste šege in skoro isti jezik je obojim, tudi niso Bosnijaki še pozabili, da so bili siloma odtrgani od Ogerskega kraljestva in od Dalmacije. Vrh vsega tega si pa Turki niso nikdar prizadevali, pridobiti si njihovo ljubezen in udanost; ravno nasprotno so vse storili, s čemur se more človek pristuditi človeku. Mohamedanstvo namreč s svojimi verskimi členi in državnimi napravami ni več za sedanjo dobo; vsi narodi se napredovali, le Turek je ostal na isti stopinji, na kateri je bil pred 1000 leti; on je nesreča in mora za vse Slovane ob Donavi, pod njegovo oblastjo se ne bodo mogli nikdar ne duševno, ne materijalno povzdigniti. Ako bi se dalo vprašanje ljudstvu na glasovanje: ali hoče priti pod Avstrijsko oblast in zediniti se s svojimi brati Avstrijskimi Jugoslovani, gotovo bi ogromna večina navdušeno zavriskala: Hočemo!

Treba toraj, da evropejska diplomacija to stvar v resen pretres vzame in s Turki govori resno besedo in če bi bili v Carigradu gluhi za tako besedo, potem naj se zgodi, kar se je zgodilo s kraljestvom Poljskim in v najnovejšem času z Alzacijo in Lotaringom, čeravno z manjšo pravico, večjo silo in manjšo zadovoljnostjo ljudstva.

Zabavno berilo.

Moj pès.

Smešnica, spisal J. Aléšovec.

(Dalje.)

Med tem ko je vse zamaknjeno v jastreba, zamaknejo se tudi moje oči — ne sicer v mrtvega tiča, pač pa v mlado gospodičino, katero sem imel še le zdaj priliko bolj natanko ogledati. Bila je šibke, ravne rasti, toliko sem mogel videti, ker mi je hrbet obrnila. Kako rad bi jo bil ogovoril, a nisem imel pravega povoda k temu. Vendar se ojačim in pravim:

„Če je jastreb vam všeč, gospodičina, z veseljem ga vam darujem.“

Gospodičina me pogleda in njeno oko se sreča z mojim, pa brž zopet odleti.

„Hvala,“ diha bolj, kakor govori, „jaz bi ne vedela kaj početi ž njim.“

In rudečica jo oblije, kakor pomladansko rožo, a tudi jaz čutim neko premembo v sebi, bilo mi je, kakor da bi me bilo na tistem kraju v prsah, kjer se neki nahaja srce, nekaj zbodlo. Gospodičina, temno rujavih las in šibke, a okrogle in polne rasti, čarobnega očesa in sploh arsenal vse ženske lepote, je bila vzrok tega, ni čuda toraj, da sem prišel nekako ob svojo zavest in pozabil za trenutek, kje da sem. Pravijo, da se mladenčem moje starosti rado tako godí, če so v enakem položaji, kakor sem bil jaz.

„Pojmo nazaj, otroci,“ spregovori gospá prva, „zdaj ste že dovolj ogledali si jastreba. Tudi postaja že hladneje, in vi ste vsi lahkó oblečeni.“

Te besede prebudé tudi mene in ko vidim, da otroci neradi pusté „tiča“, rečem:

„Morda bi mali radi imeli jastreba, da bi si ž njim igrali. Le vzemite ga, zdaj vam ne bo nič storil.“

Otroci ga zgrabijo veseli in dva ga neseta, vsak za eno perutnico proti gradiču. Jaz pa se priklonim pred gospó in gospodičino in se poslovim, še enkrat proseč odpuščenja za se in za pesá, katerega — to obljubim še posebno gospodičini — bom prav občutljivo kaznoval za predrznost njegovo in neubogljivost gledé mene. Pès je stal na strani in gledal od daleč našo kopico, bliže si ni upal.

„Ne, ne, prosim vas, gospod,“ spregovori gospodičina hitro, „obljubite mi, da pèsu ne boste nič hudega storili. Saj je brez pameti žival in ne vé, kaj počenja. Obljubite mi to!“

„O, iz srca rad, posebno če prošnja za pèsá prihaja iz tako lepih ust,“ odgovorim jaz. Skoro sem mu nevošljiv, da ima tako čarobno zagovornico.“

Gospodičina zopet zarudí, a obrne se hitro in teče za materjo, katera je bila z otroci že odšla. Tudi meni ne ostaja družega, nego da grem. Pokličem pèsá, kateri mi pa ne upa še prav in nekoliko korakov boječ za mano gré.

Na poti proti domu me obhajajo različne misli, tako da svojih strganih hlač čisto pozabim. Ta deklica, ki sem jo danes videl, in Marijca iz mlina! Nehoté jamem primerjati obé. Minka, nježno steblo iz gospoškega vrta, svitlega, a bolj blede-belega obličja in deviško plašnega, a vendar globočino srca prederečega očesa in bolj idealčne postave, za materijalnost ne vstvarjene, — Marijca, čvrsta in lična postava, ko jabelko rudečkastih lic in žarečega očesa, čegar žar ogreva in topi, po vsem bolj vstvarjena za materijalnost, da-si mora njeno srce tudi polno biti žlahnih čutil; Minka, bitje, katero utegne vzeti prva slana življenja, a Marijca navajena že in vtrjena za vsak veter življenja, — zares, v primerjanji je Marijca zmagovalka. Pa kaj mi pomaga to, če je meni nedosegljiva, če je že profesorju zapisana! O profesorji, kolikokrat ste mi napravili že britke ure, in še zdaj vtikate svoje roke med mene in mojo srečo!

Ta zavest mi tudi prežene vse misli na Marijco in zamislim se zopet v Minko; čim dalje se moj duh pečá ž njo, tim gorša mi postaja in slednjič mi njena podoba popolnoma pokrije podobo Marijce.

Domu pridem ves zamišljen in tudi prihodnje dni nisem nič kaj dobre volje, tako da imajo oče priliko, očitati mi lenobo in malopridnost, posebno, ko jim nekega dne vodo — namesto po travniku — po zelniku spustim, na katerem so bili ravno zelje vsadili, tako da voda mlade vsadke spodpere in seboj vzame. Se ve da se mi je to pripetilo raztrešenemu.

„To ne bo nič,“ pravijo oče, majaje z glavo; „že vidim, da te življenje na kmetih ne mika in te obrtnija